

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskapet	111/24	11.11.2024
Råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse	18/24	18.11.2024
Utvalg for miljø og samfunn	37/24	21.11.2024
Formannskapet	117/24	25.11.2024
Kommunestyret		

Årsbudsjett 2025 og økonomiplan 2025 - 2028

Vedlegg

- 1 Årsbudsjett 2025 og økonomiplan 2025 - 2028 kommunedirektørens forslag
- 2 Priser, avgifter og gebyrer i Tydal kommune (gebyrregulativ) 2025 kommunedirektørens forslag
- 3 Ansvarsrapport
- 4 Orienteringsak budsjett 2025.docx
- 5 Illustrasjon 2 - AGRAF - 241101 Brukermedvirkning sentrumsutvikling.pdf
- 6 Illustrasjon 3 - PKA - A104135 Arealer.pdf
- 7 Forslag til budsjett 2025 med økonomiplan 2025-2028 for kontrollutvalget
- 8 Toalett og andre forpliktelser
- 9 Saksutskrift sak 2024
- 10 Budsjett for 2025 med økonomiplan 2025-2028
- 11 Vedtatte forslag til budsjett 2025 28.08.2024
- 12 Vedtak budsjett 2025 - Tydal sokn.pdf

- 13 Handlingsplan Tydal Næringssselskap.pdf
- 14 Budsjett 2025.pdf
- 15 Budsjett 2024.xlsx
- 16 Resultat og balanse pr 30.09.24.pdf

Kommunedirektørens innstilling til formannskapet 1. gangs behandling

Formannskapet sender forslag til årsbudsjett 2025 og økonomiplan 2025 – 2028 til råd og utvalg for behandling med frist 22.11.24.

Kommunedirektørens innstilling til formannskapet 2. gangs behandling

1. Årsbudsjett for 2025 og økonomiplan for 2025 – 2028, datert 04.11.24, vedtas med vedlagte bevilgningsoversikter drift, jfr. forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv., § 5-4, 1. og 2. ledd, bevilgningsoversikter investering, jfr. § 5-5, 1. og 2. ledd samt økonomisk oversikt drift, jfr. § 5-6.
2. Kommunale avgifter, priser og gebyrer vedtas i henhold til særskilt dokument (gebyrregulativ) datert 04.11.24 gjeldende fra 01.01.25.
3. For eiendomsskatteåret 2025 skal det skrives ut eiendomsskatt på kraftverk, vindkraftverk, kraftnettet og anlegg omfatta av særskattereglane for petroleum, jfr. lov om eiendomsskatt til kommunane (eskl.) § 3 første ledd, bokstav c.
4. Den alminnelige eiendomsskattesatsen for skatteåret 2025 er 7 promille, jfr. eskl. § 11 første ledd.
5. Takstvedtekter for eiendomsskatt i Tydal kommune vedtatt i kommunestyret 23.06.16 skal gjelde for eiendomsskatteåret 2025 jf. eskl. § 10.
6. Eiendomsskatten skrives ut i to terminer, jf. eiendomsskattelovens § 25 første ledd, med forfall 20. april og 20. oktober.
7. Det opptas følgende lån i 2025:
 - 3 mill. kr i Den Norske Stats Husbank til startlån. Lånet avdras i samsvar med de til enhver tid gjeldende vilkår til formålet.
 - 75 mill. kr til finansiering av bygg og anlegg. Lånet avdras i samsvar med de til enhver tid gjeldende vilkår til formålet.

PS 111/2024 Årsbudsjett 2025 og økonomiplan 2025 - 2028**Formannskapets behandling av sak 111/2024 i møte den 11.11.2024:****Behandling**

Økonomisjefen orienterte om kommunedirektørens forslag til årsbudsjett 2025 og økonomiplan 2025 - 2028.

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Formannskapet sender forslag til årsbudsjett 2025 og økonomiplan 2025 – 2028 til råd og utvalg for behandling med frist 22.11.24.

PS 18/2024 Årsbudsjett 2025 og økonomiplan 2025 - 2028**Råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelses behandling av sak 18/2024 i møte den 18.11.2024:****Behandling**

Økonomisjef Henrik Vinje gjennomgår kommunedirektørens forslag til årsbudsjett 2025 og økonomiplan 2025 - 2028.

Rådet tar kommunedirektørens forslag til budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028 til orientering, med følgende tilleggspunkter:

- Tydal kommune skal dekke utgifter til Eldres dag 1.10.2025, opp til 25 000,-
- Rådet påpeker viktigheten av kontinuerlig informasjon til rådet i prosjektet helse- og administrasjonsbygg.

Uttalelse fra Anne-Karin Brandsfjell:

Uttalelse angående dagsenter i Tydal

Omtales også under årsbudsjett 2025, under sektor helse og omsorg.

De fleste kommuner tilbyr dagaktivitet for hjemmeboende eldre. Tydal kommune har nå startet felles dagtilbud for flere brukergrupper. Slikre tilbud bidrar til at flere kan bo hjemme lenger. Dette dagtilbudet må videreutvikles i nytt helse og omsorgsbygg.

Det er vi meget godt fornøyd med og glad for. Tilbudet er etablert på Aktivitetssenteret.

Finner det imidlertid uakseptabelt at Rådet for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne ikke har blitt informert med et eneste ord. Det har blitt snappa opp på bygda. Ingen informasjon til rådet. Dette er helt opplagt målgruppe/brukergruppe for REF.

Kunne vært nyttig med en sak, men i alle fall informasjon i det minste.

Vi har stadig gjentatt at vi mangler saker. Ingen ting har skjedd. Vi skal ha saker på lik linje med andre råd.

REF er et rådgivende organ, men har ikke rådet saker, heller ikke råd i saker.

Ønsker Tydal kommune egentlig et lovpålagt Råd for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne? Det må være lov å stille spørsmålet.

Ønsker at denne uttalelsen tas inn i protokollen.

17.11.2024

Anne-Karin Brandsfjell medlem av REF.

Det er også ønskelig at begrepet funksjonsnedsettelse/nedsatt funksjonsevne blir brukt i stedet for funksjonshemmede/funksjonshemming.

Rådet tar kommunedirektørens forslag til budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028 til orientering, med følgende tilleggspunkter:

- Tydal kommune skal dekke utgifter til Eldres dag 1.10.2025, opp til 25 000,-
- Rådet påpeker viktigheten av kontinuerlig informasjon til rådet i prosjektet helse- og administrasjonsbygg.

Uttalelse fra Anne-Karin Brandsfjell:

Uttalelse angående dagsenter i Tydal

Omtales også under årsbudsjett 2025, under sektor helse og omsorg.

De fleste kommuner tilbyr dagaktivitet for hjemmeboende eldre. Tydal kommune har nå startet felles dagtilbud for flere brukergrupper. Slikre tilbud bidrar til at flere kan bo hjemme lenger. Dette dagtilbudet må videreutvikles i nytt helse og omsorgsbygg.

Det er vi meget godt fornøyd med og glad for. Tilbudet er etablert på Aktivitetssenteret.

Finner det imidlertid uakseptabelt at Rådet for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne ikke har blitt informert med et eneste ord. Det har blitt snappa opp på bygda. Ingen informasjon til rådet. Dette er helt opplagt målgruppe/brukergruppe for REF.

Kunne vært nyttig med en sak, men i alle fall informasjon i det minste.

Vi har stadig gjentatt at vi mangler saker. Ingen ting har skjedd. Vi skal ha saker på lik linje med andre råd.

REF er et rådgivende organ, men har ikke rådet saker, heller ikke råd i saker.

Ønsker Tydal kommune egentlig et lovpålagt Råd for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne? Det må være lov å stille spørsmålet.

Ønsker at denne uttalelsen tas inn i protokollen.

17.11.2024

Anne-Karin Brandsfjell medlem av REF.

Det er også ønskelig at begrepet funksjonsnedsettelse/nedsatt funksjonsevne blir brukt i stedet for funksjonshemmede/funksjonshemming.

Utvalg for miljø og samfunns behandling av sak 37/2024 i møte den 21.11.2024:**Behandling**

Gjennomgang av budsjett og økonomiplan v. økonomisjef og presentasjon av status helse og administrasjonsbygg v. sektorleder teknikk og landbruk.

Vedtak

Utvalg for miljø og samfunn tar årsbudsjett og økonomiplan 2025-2028 til orientering.

PS 117/2024 Årsbudsjett 2025 og økonomiplan 2025 - 2028**Formannskapetets behandling av sak 117/2024 i møte den 25.11.2024:****Behandling**

Gunnbjørn Berggård ba om at hans habilitet ble vurdert da han sitter i styret for Tydal næringssselskap AS. Han fratrådte under habilitetsvurderingen. Ingen vararepresentant tiltrådte. Berggård ble enstemmig kjent inhabil i den delen av budsjettbehandlingen som direkte omhandler næringssselskapet. Det vises til notat datert 29.10.24 fra advokatfirmaet Simonsen VogtWiig.

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtak.

Innstilling

1. Årsbudsjett for 2025 og økonomiplan for 2025 – 2028, datert 04.11.24, vedtas med vedlagte bevilgningsoversikter drift, jfr. forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv., § 5-4, 1. og 2. ledd, bevilgningsoversikter investering, jfr. § 5-5, 1. og 2. ledd samt økonomisk oversikt drift, jfr. § 5-6.
- Kommunale avgifter, priser og gebyrer vedtas i henhold til særskilt dokument (gebyrregulativ) datert 04.11.24 gjeldende fra 01.01.25.
3. For eiendomsskatteåret 2025 skal det skrives ut eiendomsskatt på kraftverk, vindkraftverk, kraftnettet og anlegg omfatta av særskattereglane for petroleum, jfr. lov om eignedomsskatt til kommunane (eskl.) § 3 første ledd, bokstav c.
4. Den alminnelige eiendomsskattesatsen for skatteåret 2025 er 7 promille, jfr. eskl. § 11 første ledd.
5. Takstvedtekter for eiendomsskatt i Tydal kommune vedtatt i kommunestyret 23.06.16 skal gjelde for eiendomsskatteåret 2025 jf. eskl. § 10.

6. Eiendomsskatten skrives ut i to terminer, jf. eiendomsskattelovens § 25 første ledd, med forfall 20. april og 20. oktober.
7. Det opptas følgende lån i 2025:
 - 3 mill. kr i Den Norske Stats Husbank til startlån. Lånet avdras i samsvar med de til enhver tid gjeldende vilkår til formålet.
 - 75 mill. kr til finansiering av bygg og anlegg. Lånet avdras i samsvar med de til enhver tid gjeldende vilkår til formålet.

Saksopplysninger

Kommunedirektørens forslag til årsbudsjett for 2025 og økonomiplan for 2025 – 2028 legges nå fram. Budsjettoversikter finnes i siste del av budsjettdokumentet.

Økonomiplanen og årsbudsjettet er basert på så nye opplysninger som mulig. Dette gjør at økonomiplanens første år (2025) og årsbudsjettet for 2025 er identiske. Til grunn for budsjettet ligger bl.a. gjeldende økonomiplan og regjeringen Støres forslag til statsbudsjett for 2025.

Forslaget til årsbudsjett for 2025 og økonomiplan for 2025 – 2028

Siden 2022 har kommunes økonomi bedret seg betydelig. Det skyldes økt eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter. Disse inntektene blir historisk høye i 2024 og vil utgjøre ca. 60 mill. kr tilsvarende hele 25 % av kommunens samlede driftsinntekter. Hovedårsaken til økningen er svært stor økning i solgt mengde konsesjonskraft som en følge av etableringen av datasenteret og god salgspris. Sammen med eiendomsskatteinntektene er dette imidlertid inntekter som svinger mye fra år til år. Det er klart at konsesjonskraftinntektene vil reduseres betydelig fra og med 2025. Størrelsen på eiendomsskattene er det stor usikkerhet om, men det forventes også der en betydelig nedgang i planperioden.

Forslaget til driftsbudsjett for 2025 og økonomiplan for perioden 2025 – 2028 gir sektorene reelt sett litt økte rammer utover lønns- og prisvekst. Det er mange enkeltstående driftstiltak på sektor teknikk og miljø.

I planperioden er det planlagt store investeringer hvor det er avsatt 300 mill. kr til investeringer i helse- og administrasjonsbygg hvor utgiftene kommer i årene 2025 – 2027. Det er også avsatt budsjettmidler i 2025 til ferdigstilling av boliger i Rønningsjardet (rebevilgning) og til nytt boligtiltak (småhus/minihus/leiligheter) i 2025 samt en del investeringer i vann- og avløpstjenesten. Investeringene vil føre til stor økning i kapitalkostnadene framover. Sammen med stor inntektsnedgang samtidig som driftskostnadene øker mye i planperioden, fører det til at handlingsrommet blir betydelig redusert.

Fastsettelse av skattesatser

For eiendomsskatteåret 2025 skal det skrives ut eiendomsskatt på kraftverk, vindkraftverk, kraftnettet og anlegg omfatta av særskattereglane for petroleum, jfr. lov om eignedomsskatt til kommunane (eskl.) § 3 første ledd, bokstav c.

Den alminnelige eiendomsskattesatsen for skatteåret 2024 er 7 promille, jfr. eskl. § 11 første ledd. Takstvedtekter for eiendomsskatt i Tydal kommune vedtatt i kommunestyret 23.06.16 skal gjelde for eiendomsskatteåret 2025, jf. esktl. § 10. Eiendomsskatten skal betales i to terminer, jfr. eiendomsskattelovens § 25 første ledd, med forfall 20. april og 20. oktober.

For det kommunale skattøret for skatt på inntekt og formue er det ikke lenger noe krav til vedtak med mindre kommunen ønsker å nytte lavere satser enn de maksimale.

Behandlingen av økonomiplanen og budsjettet

Kommunale avgifter, priser og gebyrer (gebyrregulativet) behandles som en del av, og samtidig med økonomiplanen og årsbudsjettet i samme saken. Det gir god forståelse mellom avgiftsfastssettelsene og kommunens inntekter. For å illustrere det med et eksempel vil det være slik at hvis kommunestyret vedtar en annen avgiftsøkning enn det som er lagt til grunn i budsjettet, skapes det en underbalanse i budsjettet som må inndeckes.

Formannskapet skal avgi innstilling til årsbudsjett og økonomiplan til kommunestyret den 25.11.24. Innstillingen, med alle forslag til vedtak som foreligger, skal i henhold til kommunelovens § 14-3, 4. ledd offentliggjøres minst 14 dager før kommunestyret behandler den. Kommunestyret skal vedta årsbudsjettet og økonomiplanen i sitt møte den 12. desember 2024.

Vurdering

Kommunesektoren vil de neste tiårene stå overfor en utvikling der andelen eldre i befolkningen øker kraftig. Regjeringen varslet i perspektivmeldingen fra 2017 at dette vil gi utfordringer både for finansieringen av velferdsstaten og for kommunesektoren. Kommunesektoren må derfor forberede seg på å løse flere oppgaver med mindre ressurser.

Kommuneøkonomien må ivaretas slik at kommunen ikke mister sin økonomiske handlefrihet over tid. Det må gjøres gjennom å ha stort fokus på nødvendig omstilling og effektivisering av tjenestene da Tydal kommune er dyr å drive på de fleste områdene. Kommunen har også store kostnader på tjenester og tilbud som ikke er lovpålagte.

For nærmere enkeltheter og vurderinger i kommunedirektørens forslag til budsjett og økonomiplan vises det til særskilt dokumenter datert 4. november 2024.